

Βιβλία για παιδιά και εφήβους

Κοσμοδρόμια μες στα σύννεφα

Από την Ελένη Σαραντίτη

Ελένη Κατσαμά

Κοσμοδρόμιοδιηγήματα, εξώφυλλο και χάρτης εσωτερικού:
Μυρτώ Δεληβοριά, εκδόσεις Πατάκης, σειρά
«Σύγχρονη Λογοτεχνία για Νέους», σ. 208, € 9,90

Ωραία και συναρπαστική σχεδόν η ιδέα της Ελένης Κατσαμά να συγκεντρώσει σε αυτά τα ορισμένως καλογραμμένα διηγήματα, 23 τον αριθμό, τον παλλόμενο κόσμο της ψυχής ισάριθμων εφήβων, από διαφορετικές περιοχές του πλανήτη, και να εκθέσει για τους νέους μας (και τους μεγαλύτερους ακόμη) εικόνες της σύγχρονης ζωής, από εκείνες που στιγματίζουμε και φορτίζουν ζωές, το πλείστον ανυπεράσπιστες. Εξάλλου η συγγραφέας αφιερώνει τη συλλογή της «Σε όσους δεν είχαν επιλογές ή διαύγεια να τις δουν».

Συμπεραίνω ότι η αφιέρωση αυτή τα λέει όλα. Στο πρώτο διήγημα του τόμου μιλά και για το αγόρι, Αχιμ το όνομά του, πλανώμενο πέρα στην έρημο του Ιράκ, με συντροφιά του ένα φίδι, τον Βαμάρ. Το παιδί είχε αρχικώς πλησιάσει το φίδι μ' ένα κουτί γάλα, πράγμα που πλέον γινόταν καθημερινώς. Μετά το ρόφημα και την έκδηλη ευχαρίστηση του φιδιού, ακολουθούσε ένας περίπατος έως εκεί που όριζαν τα βλέμματά τους. Ο Αχιμ ερχόταν από τον στρατώνα. Υπηρετούσε. Μα ποία η αγαλλίασή του όταν αντίκριζε τη λαχτάρα του φιδιού! Μια παρηγοριά ήταν κι αυτό στην αγωνία και το θανατικό.

Εως ότου, μια μέρα, ο Βαμάρ, το φίδι και φίλος αχώριστος του μικρού στρατιώτη, φέρθηκε παράλογα, τρελά και ανεξήγητα άοχημα στον σύντροφό του στις βόλτες και στην αγάπη –καθώς αγάπη είχε αναπτύξει ανάμεσά τους. Εκείνη την ημέρα το φίδι επιτέθηκε στο παιδί. Αγριο το ερπετό, αλόγιστο, στριφογυρνούσε και όλο και πιο πολύ τον έκλεινε ασφυκτικά σ' έναν κύκλο. Φίδι δυνατό, γερό, ευμέγεθες, κι έπεσε πάνω στο παιδί και το έσφιγγε, καθόλου δεν το άφηνε να μετακινηθεί να φύγει. Ωρες βάσταξε το εφιαλτικό αγκάλιασμα, μέχρι που νύχτωσε και το φίδι χαλάρωσε τη λαβή του. Όταν το παιδί επέστρεψε στο στρατόπεδο, το βρήκε βομβαρδισμένο. Και η πόλη του κατεστραμμένη κι αυτή. Και οι δικοί του άφαντοι. Άφαντο και το φίδι. Το αναζητούσε, μα δεν το ξαναείδε. Μόνο τα ίχνη από τις γραμμές του σώματός του έβλεπε πού και πού, αγνά και αμυδρά ίχνη από το σώμα εκείνο που τον έσφιγγε και τον προστάτευσε από βέβαια χαμό, όταν όλα φλέγονταν και σωριάζονταν.

Η συγγραφέας σημειώνει ότι το περιστατικό έλαβε χώρα στην έρημο του Ιράκ κατά τη διάρκεια των βομβαρδισμών του 2004.

Στη συλλογή αποτυπώνονται με δύναμη, ίσως και –όχι Σαδικοιολόγητη–σκληρότητα κόσμοι σύγχρονοι, πολιτείες, οι περισσότερες από τις οποίες έχουν δοκιμαστεί ή δοκιμάζονται. Και τα παιδιά τους, το ίδιο κι αυτά: η Κλάρα από το Λονδίνο, βουλμική και υπέρβαρη, υποφέρει καθημερινώς από τον βίαιο συμμαθητή της, που της κάνει κόλαση τη ζωή. Μα κάποτε θα αντισταθεί. Στο Τιμποκτού οι άνδρες ετοιμάζονται να διασχίσουν την έρημο γυρεύοντας στα ορυχεία της Ταουντένι το πολύτιμο αλάτι. Ταξίδι αρκετών ημερών κι ένας έφηβος το περιμένει με καρδιοχτύπι, αφού αυτό το ταξίδι θα είναι μια μύηση, μια αλλαγή ζωής. Θα γυρίσει, μετά τους κόπους και τις δοκιμασίες, άνδρας πια στον τόπο τους. Μα δεν θα μαρτυρήσει σε κανέναν τα μυστικά της ερήμου...

Αυστραλία, Σιέρα Λεόνε, Ταϊβάν, Σρι Λάνκα, Ρουμανία, Ελλάδα, Κολομβία, Καζακστάν, ΗΠΑ, Ινδία κ.ά. είναι μερικές από τις πόλεις που με τον τρόπο τους, τον χαρακτήρα και τα γνωρίσματά τους πλαισιώνουν τις νεανικές, συχνά καταπληγμένες ψυχές.

Η Ελένη Κατσαμά (Αθήνα, 1973), με σπουδές υποκριτικής και δημοσιογραφίας, είναι συγγραφέας και των βιβλίων:

Τα σύννεφα κανείς δεν πρέπει να τα παίρνει στα σοβαρά, Σαν τα χελιδόνια, Οι ωραίοι γκρεμοί, Χάδι στη ράχη ψαριού.

Έργο της Ειρήνης Ηλιοπούλου. Αίθουσα Τέχνης Αθηνών

Μαρία Αγγελίδου
Μύρτις, Οι ζωές της.εικονογράφηση: Γιώργος Δημητρίου,
εκδόσεις Παπαδόπουλος, σ. 80, πολύχρωμες, € 9,90

Μια κοπελίτσα ήταν η Μύρτις. Κοκκινομάλλα, με πρόσωπο καθαρό, μέτωπο λείο, ανέφελο, δόντια αυθάδικα, ελαφρώς προτεταμένα, καθώς διατηρούνταν και συνωστίζονταν ακόμη και τα παιδικά της, ίσια μύτη κλασική, μια μικρούλα καστανομάτα που μας έκλεψε την καρδιά, και που ό,τι είχε μπει στην εφηβεία. Τώρα, περίπου 2.450 ετών.

Δεν γνώρισε τη δόξα της συνονοματίας της Μύρτιδος, της λυρικής ποιήτριας από την Αθηδόνα της Βοιωτίας, πρότυπο του Πινδάρου και δασκάλας της Κόριννας.

Γνώρισε όμως την αγάπη όλων μας αφότου το προσωπάκι

της αναπλάστηκε και αναδείχτηκαν τα ανέφελα κοριτσιόστικα χαρακτηριστικά κι έπαψε πια να είναι το ανώνυμο κρανίο που ανασύρθηκε από τον ομαδικό τάφο (150 ανθρώπων) που βρισκόταν σε μια άκρη του αρχαίου νεκροταφείου του Κεραμεικού. Η Μύρτις ήρθε ανάμεσά μας χάρη στις ανασκαφές που έγιναν για τον σταθμό «Κεραμεικός» του Μετρό και βεβαίως χάρη και στην επιμονή και το μεράκι των επιστημόνων να την «αναστήσουν», μια και ήταν το μόνο κρανίο που ήταν σχεδόν αλώβητο και πάντως το καλύτερα διατηρημένο από τα άλλα παιδικά. Θύμα και αυτή του τυφοειδούς πυρετού που είχε πλήξει την πόλη της Παλλάδος στο τέλος του 5ου π.Χ. αιώνα, αφάνισε το ένα τρίτο του πληθυσμού της, αλλά και τον ίδιο τον Περικλή.

Της δόθηκε το όνομα Μύρτις. Και ως Μύρτις έγινε γνωστή και αγαπήθηκε αυτή η νεαρή κόρη με το ήσυχο, καλό πρόσωπο, που δεν γνωρίζουμε αν ήταν Αθηναία ή μέτοικος. Την έντυσαν με φορεματάκι λινό, με πτυχώσεις – μια χαρά κοπελίτσα, καμάρι μας των τελευταίων χρόνων.

Τελευταίως η συγγραφέας και μεταφράστρια Μαρία Αγγελίδου, που τόσο πολύ και τόσο ευσυνείδητα εργάζεται για το παιδικό βιβλίο, κυκλοφόρησε έναν εξαιρετικά καλαίσθητο τόμο, στον οποίο, με αφορμή τη Μύρτιδα, μας γνωρίζει πολλά απ' όσα αφορούν το παιδί στην αρχαία Αθήνα αλλά και τις κοινωνικές συνθήκες, τις οικογενειακές συνθήκες, τους θεσμούς, τις τέχνες, τις σχέσεις με τις άλλες πόλεις, και τις ξένες ακόμη, την παιδεία, τους πολέμους, τις συγκρούσεις, τη θρησκεία, τα χρόνια ειρήνης, που σήμαιναν χρόνια με τεράστια άνθηση του πολιτισμού. Εκεί που πρέπει να σταθεί ιδιαίτερα ο αναγνώστης –νεαρός ή ενήλικος– είναι στη διήγηση, που είναι σαν να ακούγεται από το παιδικό στοματάκι της Μύρτιδος, αφού πρώτα έχουν συλλάβει «πράγματα» τα μάτια της μικρής κι έχει ο νους της κρίνει και η ψυχή της σκιρτήσει. Και λαχταρήσει. Γάμο και ταξίδια και πρόσωπα μυθικά.

Πρόκειται για διήγηση καθαρή και λαμπερή, αθώα και συγχρόνως στοχαστική. Ενδιαφέρον βιβλίο. Πλούσιο σε εικόνες, σε πληροφορίες, σε γεγονότα και συναισθήματα. Και οι σπουδαίες αλλαγές που συντελούνται τους χρόνους εκείνους και που μας γνωστοποιούνται αβίαστα, ανεπιτήδευτα, πλούτος για τον νεαρό –ιδίως– αναγνώστη. Το έργο της Μαρίας Αγγελίδου, με το σχεδόν αδιόρατο χιούμορ, θα ευφράνει αλλά και θα ενημερώσει.

Ευφραντικές και οι εικόνες του Γιώργου Δημητρίου, άξιες επαίνων. Αρμόζουν δε πολύ στο κείμενο. □